

ARGUMENTY¹

Definice argumentu:

Tvrzení o 2 částech: 1. to, co se tvrdí a zdůvodňuje = závěr

2. to, co se uvádí jako důvod pro závěr, čím se zdůvodňuje = premisa, může jich být více

- premisy mohou být uvozeny slovy *protože, jestliže, neboť, kdyby* (+ *podmiň. způsob*) ...

- závěr může být uvozen slovy *tedy, pak, tudíž, a proto, z toho vyplývá*...

příklady

• *To já ne, to Petr.*

znamená 2 tvrzení: 1. *Já jsem to neudělal.* 2. *Udělal to Petr.*

je zamlčena premisa *Udělal jsem to já nebo Petr.* - to je první premisa

druhá premisa: *Já jsem to neudělal.*

závěr: *Proto to udělal Petr.*

• *Nechod' tam, mohlo by se ti něco stát.*

premisy: 1. *Jestliže tam půjdeš, pak se ti něco stane.*

2. *Nechceme, aby se ti něco stalo.*

závěr: *Proto tam nechod'.*

Příklad věty, která není argumentem:

• *Petr říká, že Karel je velmi inteligentní.*

Petr říká, ... - je propoziční postoj

Karel je velmi inteligentní. - je fakt

Tento fakt a propoziční postoj netvoří spolu logický argument.

V praxi se ale často podobně argumentuje. Např.: *Podle našeho významného bohemisty je tato diplomová práce velmi hodnotná.* Nebo: *Podle agentury Sofres Factum je Klaus oblíbenější veřejnou postavou než Gross.*

Významný bohemista a *Sofres Factum* = důvěryhodné zdroje, autorit

Uvedené věty jsou argumenty z autority, v rétorice pomocné, slabší argumenty pro podporu nějakého tvrzení.

Další typy mimologického zdůvodňování:

1. empiricky - proč je jasné nebe modré, proč magnety přitahují kov

2. pomocí osobních důvodů (zvyků, zálib) - proč vždy snídám černý čaj Earl grey, proč si obouvám nejprve levou a pak pravou botu

3. pomocí konvencí (= nepsaná společenská dohoda, zvyklost, obyčej, který lidé dodržují) – proč platím daně, jak byly vyměřeny; proč napíšu slíbený dopis

LOGICKÉ ARGUMENTY

1. **analytické argumenty:** např. žena, jíž zemřel manžel = vdova; dcera mé sestry/ bratra/

¹ Literatura: Milan JELÍNEK a kol.: *Argumentace a umění komunikovat*. Pedagogická fakulta MU. Brno 1999.

švagrové/ švagra = neteř
lze formálně převést do podoby úsudku:

premisa: *Petr je starý mládenec.*
závěr: *Proto Petr není a nebyl ženatý.*

Můžeme bez zkušenosti rozhodnout, zda jsou argumenty tohoto typu platné, a to na základě analýzy jazyka. Díky tomu, že známe a jsme schopni rozebrat význam predikátů *být starým mláďencem, být vdovou*.

2. argumenty z apriorních forem jazyka

Jejich platnost je dána vlastnostmi a vztahy logických spojek a kvantifikátorů. Platí základní logické zákony:

- I. zákon sporu: $\neg (a \wedge \neg a)$ „Nemůže platit *a* a současně non *a*.“
Žádný výrok² nemůže být pravdivý a současně nepravdivý.
- II. zákon vyloučení třetího: „Musí platit buď *a*, nebo non *a*. Neexistuje jiná možnost.“

Každý výrok musí být buď pravdivý, nebo nepravdivý.

Výroková logika a spojky

Poznámky k tabulce:

Tučně napsané a očíslované jsou typy úsudků. Ty se rozlišují podle obecné formy, vyjádřené logickou formulí (do ní lze dosadit nekonečné množství vět přirozeného – běžně používaného jazyka), a mají své tradiční latinské názvy. V dalším řádku následují příklady daného úsudku v přirozeném jazyce (u I. a II. jen naznačeno) a dále je obecná formule úsudku.

I. modus tollens

1. Jestliže tam jdeš, pak se ti něco stane.
 2. Nic se ti nestane.
- Proto tam nejdeš. (=Nechod' tam.)

1. Jestliže se koláč nevytáhne včas z trouby, připálí se.
 2. Nepřipálil se.
- Proto není pravda, že se nevytáhnul včas z trouby. (Vytáhnul se včas.)

1. $p \supset q$
 2. $\neg q$
- $\neg p$

výroky:

- p = jdeš tam; koláč se včas nevytáhne
 q = něco se ti stane; koláč se připálí

jiný zápis: $((p \supset q) \wedge \neg q) \supset \neg p$

logické operátory:

\supset = implikace (jestliže... pak)

\neg = negace

\wedge = konjunkce (a současně)

\vee = disjunkce (nevylučovací nebo)

² Výrokem rozumíme každé tvrzení, které může být pravdivé, nebo nepravdivé. Např. věta *Praha je metropoli Francie*. je výrokem s hodnotou „nepravda“. Věty *Ach jo. Au! Dobrý den*. nejsou výroky. Nemá smysl se ptát, jsou-li pravdivé, nebo ne.

II. hypotetický sylogismus

$$\begin{array}{l} 1. p \supset q \\ 2. q \supset r \\ \hline p \supset r \end{array}$$

p = budu mít čas
q = uklidím
r = budu v příjemném prostředí

$$((p \supset q) \wedge (q \supset r)) \supset (p \supset r)$$

III. vypuštění z konjunkce

$$\frac{p \wedge q}{p} \quad \frac{p \wedge q}{q}$$

p = A. umí německy
q = A. umí anglicky

$$(p \wedge q) \supset p \quad (p \wedge q) \supset q$$

Implikace

= logický vztah vyplývání: *Jestliže p, pak q.*

Nejde o vztah příčiny a následku, kdy je platná, a kdy ne - závisí na platnosti výroků

0 = ne (nepravda),

1 = ano (pravda)

p	q	$p \supset q$
1	1	1
1	0	0
0	1	1
0	0	1

p = budeš hodný; q = dostaneš kolo

Implikace je neplatná, jen když p je pravda a q nepravda, tedy věta *Jestliže budeš hodný, dostaneš kolo* je nepravdivá, když:

byl jsem hodný (p=1) a nedostal jsem kolo (q=0) - byl to tedy „falešný slib“

deduktivní argumenty

- argumenty logicky a nutně platné; jestliže jsou utvořeny podle vzoru a mají platné premisy (tj. premisou je výrok, který může nabývat pravdivostní hodnoty 1 (nikoliv např. *Žirafa je ryba.*), pak jsou nutně platné i závěry

- jediný protipříklad by dokázal, že forma není platná

induktivní argumenty

- premisy vedou k závěru jen s určitou pravděpodobností, argumenty nejsou platné nutně

- např. *Doposud každé ráno vyšlo slunce. Proto zítra zase vyjde.*